

O NOUĂ AȘEZARE PREFEUDALĂ LA HÂRMAN

MARIANA MARCU

Continuarea săpăturilor arheologice și a cercetărilor de suprafață din raza comunei Hărman (jud. Brașov), a dus la identificarea unui nou complex arheologic pe terenul grădinăriei C.A.P. Fragmentele ceramice adunate de pe acest teren indicau existența aici a unor depuneri din epoca bronzului (cultura Wietenberg) și de la începutul perioadei de trecere la feudalism.

Identificarea mai ales a unui al treilea complex prefeudal timpuriu în împrejurimile acestei localități ne-a impus efectuarea unui sondaj arheologic în primăvara anului 1972* cu scopul de a defini mai cu exactitate încadrarea cronologică și culturală a depunerilor arheologice din acest punct — Hărman 3.

Pentru început am deschis o secțiune lungă de 80 m și lată de 1 m.

Pe măsura adâncirii șanțului s-a observat că stratul vegetal are o grosime de cca. 25 cm, este urmat de un strat de pământ brun-negricios de 10-15 cm și apoi de lut.

Depunerea arheologică provine din stratul al doilea, care fiind foarte subțire, nu permite delimitarea celor două faze de locuire.

În afara celor câteva complexe arheologice identificate, au rezultat foarte puține materiale, sporadice fragmente ceramice din epoca bronzului și unele din pastă fină și zgrunțuroasă lucrate la roată.

Complexele închise mai sus amintite sînt 11 gropi menajere din care au rezultat doar câteva cioburi atipice. Excepție fac gropile nr. 1 și 8, mai bogate în oase de animale și fragmente ceramice care aparțin culturii Wietenberg.

Cel mai important complex descoperit cu ocazia acestui sondaj este o locuință-semibordei, care se adîncește în pământ cu 60 cm. Este de

* La săpături au participat M. Marcu și L. Munthiu.

formă neregulată, cu colțurile rotunjite, avînd orientarea aproximativ E—V și dimensiunile de $4 \times 3,40$ m.

Pe latura sa lungă, dinspre nord, s-a surprins o groapă de par cu diametrul de 0,30 m. În mijlocul locuinței au mai apărut două gropi, cu diametrele de 0,30 și 0,40 m, care se adîncesc, respectiv, cu 0,30 și 0,55 m sub podeaua neamenajată a locuinței.

Semibordeiul a tăiat groapa nr. 8 (aparținînd culturii Wietenberg) și gropile nr. 10 și 11. De asemenea colțul de NE al locuinței a tăiat groapa nr. 9, la fundul căreia au fost găsite cîteva fragmente dintr-un castron cu trei torți de culoare cărămizie.

Cu ocazia dezvelirii acestei locuințe au rezultat numeroase fragmente ceramice care se divid în două categorii: ceramică lucrată la roată și cu mîna. Ea este în totalitate fragmentară.

Cea lucrată la roată este din pastă fină sau zgrunțuroasă.

Fragmentele de vase fine sînt în marea lor majoritate de culoare cenușie, cîteva fiind negricioase și gălbui cărămizii. Formele sînt de căni cu toartă, străchini bitronconice (fig.1/3) și oale. Cănille sînt ornamentate cu nervură în relief pe gît (fig.1/1), sau cu fațete longitudinale (fig. 1/2).

Vasele la roată din pastă zgrunțuroasă au culoare brună-negricioasă și brun-gălbui. Formele lor sînt de oale, ornamentate cu 1—3 linii adîncite (fig. 1/4—5) sau cu o linie în val pe umeri și vase de provizii de tip Krausengefäss cu decorul lor specific (fig.1/7—8).

Ceramica lucrată cu mîna este în general de culoare negricioasă, brună sau brun-gălbui. Majoritatea fragmentelor au aparținut unor oale de dimensiuni mici și mijlocii; menționăm un fragment ornamentat cu briu alveolar, combinat cu o linie în val pe umeri (fig. 1/10). Deosebit de important este fragmentul de cătuie neagră cu alveole pe fund (fig. 1/9).

Din punct de vedere cantitativ, ceramica lucrată cu mîna depășește fragmentele de vase la roată.

În afara ceramicii, din locuință au mai rezultat și oase de animale.

Cu ocazia cercetărilor de suprafață, pe lîngă ceramică s-a mai găsit și o mărgică albastră de sticlă în formă de căldărușă, cu toartă lată, ornamentată cu 3 nervuri în relief (fig. 1/11).

Ceramica din locuința nr. 1 de la Hărman 3 este asemănătoare cu cea din așezările Hărman 1, Hărman 2 și Cristian (jud. Brașov), care datează din sec. al IV-lea e.n. Abundența olăriei lucrate cu mîna, din această locuință, apropie așezarea de la Hărman 3, mai mult de Hărman 1.

Materialele din locuință cuprind aceleași categorii ceramice, caracteristice tuturor complexelor din sec. IV. Între ele se disting câteva elemente care apar cu precădere în astfel de complexe. Ne referim de pildă la cămile cu fațete verticale, care au apărut fragmentar și la Hărman 1 și 2, iar exemplare asemănătoare se mai cunosc și de la Țirgușor¹, Spantov², Mitreni³, Mogoșani⁴, Racovița etc.

Nu este de neglijat nici cățuia cu alveole pe fund, care însoțește oeramica multor complexe din sec. IV, ca la Țirgușor⁵, Comălău⁶, Sf. Gheorghe „Epreștetă”⁷, Reci „Telek”⁸ etc.

Mărgica albastră în formă de căldărușă își găsește analogii în necropola de la Țirgușor⁹.

În necropola ami tită mai sus, pe baza ceramicii, a fibulelor și a celorlalte obiecte de inventar, acestea se datează în sec. al IV-lea e.n. Mărgelile de acest tip au fost găsite atât în morminte de înhumatie cât și de incineratie și în necropolele răsăritene de tip Cerneahov¹⁰ și reprezintă transpunerea în sticlă a pandantivelor în formă de căldărușă din fier.

Toate aceste elemente socotim că sint suficiente pentru a încadra și așezarea de la Hărman 3 în sec. al IV-lea e.n., o așezare autohtonă daco-romană în plus pe harta județului Brașov și a treia în raza localității Hărman.

Totuși, însemnătatea și în același timp dificultatea problemelor care se pun în legătură cu cunoașterea începutului perioadei de trecere la feudalism în Țara Birsei, impun continuarea cercetărilor în așezările Hărman 2 și Hărman 3, pentru a obține cât mai multe elemente pe baza cărora să putem reconstitui principalele momente ale acestei etape.

¹ Gh. Diaconu, *Țirgușor, necropola din sec. III—IV e.n.*, București, 1965. p. 175, pl. XXV, fig. 4.

² B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din sec. al IV-lea e.n. în Muntenia*, București, 1966. p. 270, fig. 95.

³ *Ibidem*, p. 348, fig. 214/4.

⁴ Gh. Diaconu, *Mogoșani, necropola din sec. IV e.n.*, Țirgoviste, 1970, fig. 2/4 și 9/12.

⁵ Idem, *Țirgușor, necropola din sec. III—IV e.n.*, București 1965, p. 158, pl. VIII/2, p. 269, pl. CXIX/2.

⁶ Zoltán Székely, *Materiale ale culturii Sintana de Mureș din sud-estul Transilvaniei*, Aluta, I, Sf. Gheorghe, 1969, pl. V/4.

⁷ *Ibidem*, pl. XII/2 și IV/14.

⁸ Idem, pl. IX/5.

⁹ Gh. Diaconu, *Țirgușor, necropola din sec. III—IV e.n.*, București, 1965, pl. CXXXVIII/5, pl. LXXX/5.

¹⁰ *Ibidem*, p. 109—110 și nota 159.

Z U S A M M E N F A S S U N G

Bei einigen Oberflächenforschungen in der Umgebung der Gemeinde Härman (Kreis Braşov) wurde ein drittes archäologisches Gebiet in der Gärtnerei der L.P.G. entdeckt.

Die Ausgrabungen im Frühjahr 1972 haben zu der Entdeckung von zwei Siedlungen geführt: eine aus der mittleren Bronzezeit (die Wietenbergkultur) und die andere, aus dem IV. Jahrhundert u.z.

In der ganzen Länge des Grabens (der 80 m mass), wurden 11 Vorratsgruben gefunden. Die Mehrzahl der Gruben gehört der Wietenbergkultur.

An einem Ende des Grabens fanden wir auch eine Vohnung aus dem IV. Jahrhundert u.z.

Die Bedeutung dieser Entdeckungen verpflichtet uns die Vorschungen in Härman weiter vortzuführen.

VERZEICHNISS DER ABBILDUNGEN

Abb. 1. — Keramikbruchstücke aus der Siedlung „Härman 3“ (1—10) ;
Perle aus Glass (11).

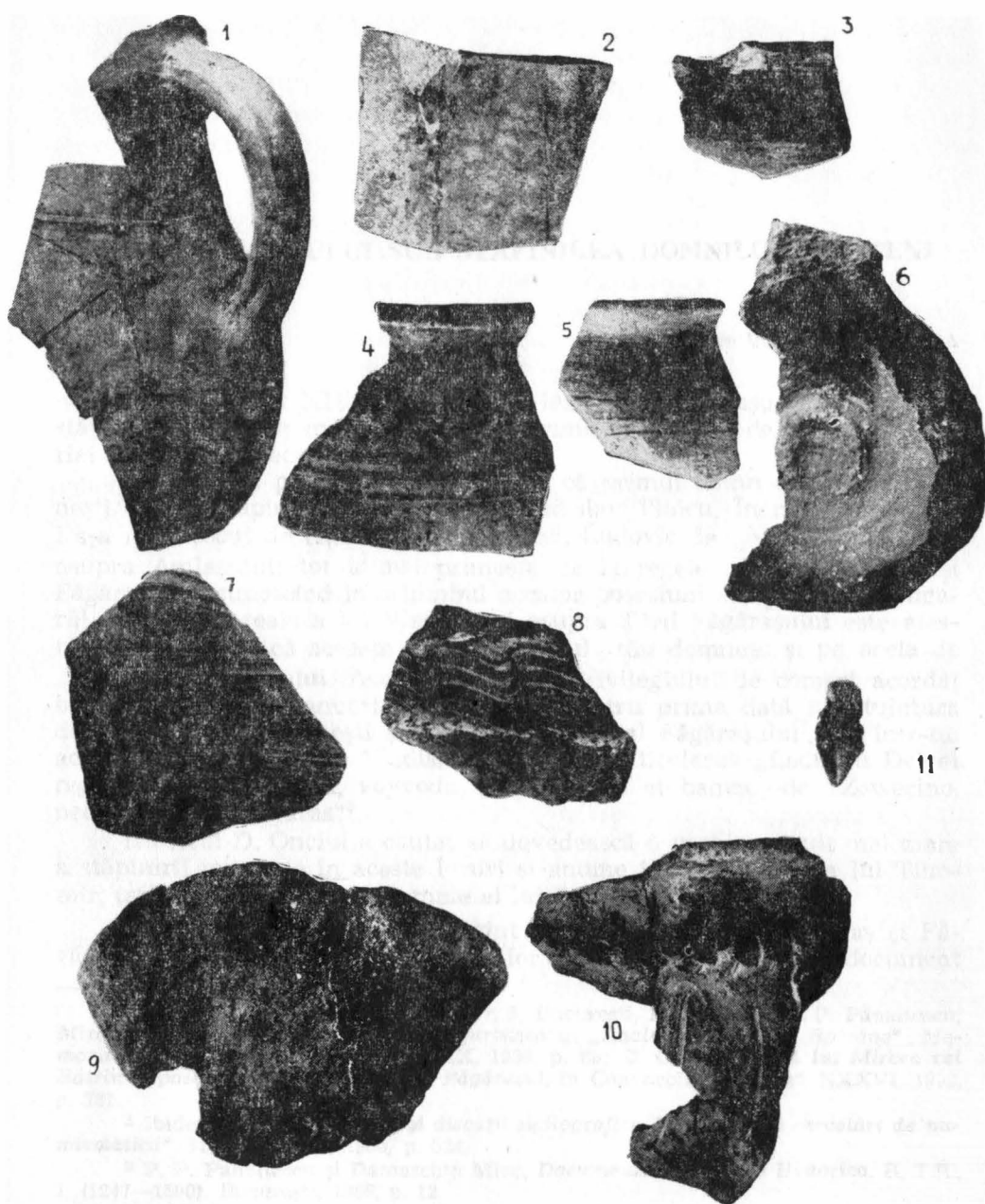

Fig. 1. — Fragmente ceramice din necropă Măreș 2* (1-10); mărgică din sticlă (11).

